

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

злочину. А з іншого – залучивши підозрюваного до участі у даній слідчій (розшуковій) дії безпосередньо на місці події та здійснивши багаторазове повторення свідчень особи, що перевіряються, слідчий зможе викрити неправду чи з'ясувати наявність вагомих неточностей у показах підозрюваного.

Можна надзвичайно довго та детально описувати різноманітні психологічні прийоми збирання та перевірки інформації, що має значення для розслідування, у ході проведення різних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Цьому присвячено багато вітчизняних та зарубіжних криміналістичних та психологічних робіт. Проте, на жаль, злочинці також вчать застосовувати надбання психології та криміналістики для приховування своєї злочинної діяльності та створення перешкод для слідства. Це стимулює науковців продовжувати свої дослідження з метою забезпечення практичних співробітників все новими дієвими рекомендаціями зі здійснення розслідування та подолання злочинної протидії, в тому числі – за рахунок використання психологічних знань.

Список використаних джерел:

1. Черноус Ю. М. Психологические основы реализации тактических приемов. *Юридическая психология*. 2020. Том 26. № 1. С. 13–21.
2. Дільна З. Ф. Психологічні особливості діяльності слідчого під час огляду місця події. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2020. № 1. С. 1–14. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n1/20dzfomp.pdf> (дата звернення: 24.04.2023).
3. Гресь Ю. О. Допит: визначення тактичного та технологічного аспектів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: *Юриспруденція*. 2016. Вип. 20. С. 152–155.

Ключові слова: розслідування злочинів, психологічні знання, тактичний прийом, слідча (розшукова) дія.

Key words: crime investigation, psychological knowledge, tactical reception, investigative (search) action.

ЯЦКЕВИЧ РУСЛАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

*Національна поліція України,
перший заступник начальника Департаменту внутрішньої безпеки,
доктор філософії в галузі «Право»*

ОКРЕМІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРОТИДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ

Вивчення показників структури та динаміки злочинності за останні роки свідчить про посилення впливу лідерів злочинного середовища на криміногенні процеси у державі, інтенсивні спроби здійснити криміналізацію установ виконання покарань та взяти їх під свій

неформальний контроль, здійснювати вплив не лише на соціально-економічні, а й політичні процеси, які відбуваються у державі. Зважаючи на викладене, можна вважати, що злочинні спільноти, а також лідери кримінального середовища становлять загрозу національній безпеці України, що потребувало вжиття необхідних заходів реагування з боку державних інституцій.

Так, 16 вересня 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1126-р схвалено Стратегію боротьби з організованою злочинністю. Ця Стратегія визначає напрями розвитку системи боротьби з організованою злочинністю та формує державну політику у цій сфері. Одним з основних напрямів реалізації Стратегії є удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю та формування ефективної системи інституційного забезпечення.

У структурі організованої злочинності найбільшу загрозу становлять особи, які перебувають у статусі підвищеного злочинного впливу, у тому числі в статусі «вора в законі», а також «кримінальні авторитети» – лідери організованих злочинних угруповань, які устанавлюють корумповані зв'язки з представниками органів державної влади та місцевого самоврядування, судових та правоохоронних органів, на виконання завдань спеціальних служб держави-агресора проводять розвідувально-підривну діяльність з метою дестабілізації суспільно-політичної обстановки в Україні та поширюють вплив організованої злочинності на процеси, що відбуваються в економічній, політичній, суспільній сферах.

Свого часу Україна стала прихистком для «королів» злочинного світу пострадянського простору. Суттєве посилення відповідальності за статус «вора в законі» в РФ, Грузії, Європейському союзі та відсутність такої відповідальності в українському законодавстві давало можливість цій категорії злочинців вільно почувати себе на території нашої держави, культивувати кримінальну субкультуру та мати вплив на кримінальне середовище, соціально-політичні процеси. Відтак, аби мати змогу притягати цю категорію осіб до кримінальної відповідальності, необхідні були зміни на законодавчому рівні. Так званий «антиворовський закон» викликав суспільний резонанс ще на етапі його обговорення. Доволі довгий час тривали запеклі дискусії. І, врешті решт, 4 червня 2020 році за ініціативи Міністра внутрішніх справ та Голови Національної поліції, з підтримки комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, парламент прийняв революційний закон № 671-XI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за, злочини вчиненні злочинною спільнотою».

Головне – дано визначення поняттю «вор в законі» і ведено кримінальну відповідальність для таких осіб, визначено відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою та організацію або участь в «сходці», а також за звернення за застосуванням злочинного впливу. Це дало змогу притягнути до кримінальної відповідальності осіб за доволі широке коло діянь, а саме: поширення злочинного впливу, насамперед, через молодь, яку вони залучають для вчинення тяжких та

особливо тяжких злочинів відповідно до злочинної ідеології, поглядів та традицій (ст. 255-1); документування злочинного зібрання «сходки» на якій приймаються рішення щодо планування злочинів, розподілення доходів, перерозподіл сфер впливу, коронування осіб та застосування санкцій до членів «злочинської» спільноти за порушення традицій (ст. 255-2); звернення за застосуванням злочинного впливу (ст. 255-3).

Відповідні доповнення внесені також і до Кримінального процесуального Кодексу:

п. 4 ч. 4 ст. 183 – надано право слідчому судді безальтернативно застосовувати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до осіб, які вчинили злочини, передбачені статтями 255–255³ ККУ;

ч. 4 ст. 208 – надано право уповноваженим особам без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, передбачених статтями 255–255³ ККУ за наявності підстав вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності.

Як відомо Закон не має зворотної дії в часі, тому документування за нововведеними статтями Кримінального Кодексу розпочато з 27 червня 2020 року з моменту вступу Закону в силу.

Саме за новими статтями Кримінального кодексу України розпочато 235 кримінальних провадження. Станом на сьогодні повідомлено про 242 підозри 206 суб'єктам підвищеного злочинного впливу, серед яких 116 «смотрящих», 12 «бродяг», 4 «положенці», 19 «осіб, які звернулись за злочинним впливом», 14 «ворам в законі». Припинено злочинну діяльність 45 «кримінальних авторитетів», керованих «ворами в законі». До суду скеровано 128 кримінальних проваджень стосовно суб'єктів підвищеного злочинного впливу, по 15 винесено обвинувальні вироки.

Як результат, мінімізовано вплив так званого «інституту смотрящих» як в місцях позбавлення волі так і поза ними, суттєво ускладнено можливості поповнення ними «злочинного общаку», кошти якого призначаються для забезпечення існування та функціонування усіх ланок кримінальної ієрархії.

Важливим є те, що стосовно всіх без винятку суб'єктів, які намагаються встановити та поширити свій злочинний вплив на території країни, розпочато кримінальні провадження, у рамках яких триває комплекс заходів з документування їхньої злочинної діяльності.

Результатом змін до законодавства України стала безпрецедентна мінімізація злочинного впливу верхівки сучасного світового криміналітету в державі. Крім цього згадані заходи мають значну превентивну дію – більшість кримінальних авторитетів продовжують відмовлятися від своїх злочинних намірів і розривають зв'язки з «колегами» по криміналітету. Відтак рівень безпеки та захищеності громадян суттєво підвищився, а Україна перестала бути комфортним середовищем для верхівки злочинного світу.

Ключові слова: організована злочинність, суб'єкти злочинного впливу, «вори в законі».

Key words: organized crime, subjects of criminal influence, “thieves in law”.

Загородній Ігор Вікторович Проблемні питання проведення огляду місця події в умовах збройного конфлікту.	439
Колодіна Анна Сергіївна Щодо питання застосування сучасних криміналістичних знань та інновацій у діяльності з розслідування злочинів.	441
Чіпко Наталія Василівна, Макогін Ірина Володимирівна Особа потерпілого як елемент криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств з необережності	444
Чумак Сергій Прокопійович Форми і методи подолання протидії розслідуванню злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів	447
Єлховський Ігор Вікторович, Пишненко Ірина Юріївна Значення застосування психологічних знань у розслідуванні	450
Яцкевич Руслан Вячеславович Окремі результати практичного застосування законодавства щодо протидії діяльності суб'єктів злочинного впливу.	452
Андрух Віталій Васильович Загальні питання забезпечення права на оскарження у досудовому кримінальному провадженні	455
Абу Еласал Анна Олександрівна Основні напрями та методи виявлення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом	457
Вейц Аркадій Михайлович Слідова картина при вчиненні кіберзлочинів за участю службової особи або такої, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.	461
Єленич Світлана Ігравівна Одеська криміналістична школа як об'єкт бібліографічних досліджень.	464
Єлхін Олексій Володимирович Характеристика основних напрямів використання доходів, акумуляованих за результатами організованої злочинної діяльності	467
Кривда Людмила Русланівна Використання допомоги судово-медичного експерта (спеціаліста) в огляді трупа на місці події	470